

X

Oppiaine	Kansantaloustiede	Päivämäärä	17.11.2010
Tekijä(t)	Annina Lehtonen	Matrikkelinumero	
		Sivumäärä	68
Otsikko	Mitä työosuuskunnat oikeastaan maksimoivat? Työntekijöiden omistamien yritysten soveltuvuus terveystalouden markkinaehtoistamiseen		
Ohjaaja(t)	Professori Hannu Salonen		

Tiivistelmä

Julkisten terveystalouden markkinaehtoistamista pidetään usein ongelmallisena, koska sen myötä sijoittajien omistamien yritysten voiton tavoittelun katsotaan saavan epäeettistä valtaa yksilöiden sairauksien hoidossa. Myös julkisten verovarojen valuminen terveystalouksien voittoihin on herättänyt vastustusta. Eri yhteyksissä osuuskuntien on ehdotettu olevan osakeyhtiöitä sopivampia hyvinvointipalvelujen tuottajia, koska niiden on oletettu tähtäävän toiminnassaan taloudellisten seikkojen lisäksi yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin tavoitteisiin. Tämän tutkielman tarkoituksena on osallistua siihen akateemiseen keskusteluun, jota on käyty osuuskuntien soveltuvuudesta julkisten hyvinvointipalvelujen markkinaehtoistamiseen. Tarkastelu suoritetaan terveystalouden näkökulmasta, ja erilaisista osuuskuntamuodoista keskitytään erityisesti työosuuskuntien analysointiin.

Tutkielmassa analysoidaan työosuuskuntien soveltuvuutta terveystalouden tuotantoon niiden tavoitteenasettelun ja toiminnan tehokkuuden näkökulmasta. Työosuuskuntien toiminnan luonnetta on tarkasteltu pääasiassa uusklassisen taloustieteen ja empiiristen tutkimustulosten avulla. Tutkimuskysymyksiin on pyritty vastaamaan lisäksi julkisten palvelujen markkinaehtoistamista ja terveystalouksien koskevan kirjallisuuden perusteella.

Talusteorian mukaan työosuuskunnan tavoitteena on maksimoida yrityksen nettotulota työntekijää kohden. Siten työosuuskunnan tavoitteenasettelu sisältää voittoa elementin, eikä työosuuskunta pyri sosiaalisen hyvinvoinnin maksimointiin. Tutkielmassa tehty teoreettinen tarkastelu osoittaa, että vertikaalisesti differentioituneen hyödykkeen tapauksessa nettotulota maksimoiva työntekijäomisteinen monopoli tuottaa huomattavasti huonomman laatuista hyödykettä ja sosiaalisesti tehottomamman allokation kuin perinteinen voitto maksimoiva monopoli. Empiiristen tutkimustulosten mukaan ei kuitenkaan ole osoituksia siitä, että työosuuskunnat olisivat sijoittajien omistamia yrityksiä tehottomampia tuotannollisesti tai dynaamisesti. Sen sijaan työntekijöiden mahdollisuus osallistua yrityksen nettotuloksen jakoon voi kannustaa heitä parantamaan yrityksen suoriutumista. Potilaan näkökulmasta ei ole merkitystä, käyttääkö hän työosuuskunnan vai osakeyhtiön tuottamia terveystalouksia. Lääkärin ja potilaan välinen päämies-agentti-ongelma toteutuu työosuuskuntien kohdalla samalla tavalla kuin sijoittajien omistamien yritysten tapauksessa.

Julkisia terveystalouksia sopimuksellisesti tuottavat työosuuskunnat voivat saavuttaa toiminnassaan säästöjä verrattuna julkiseen sektoriin, ja oikeanlaisessa toimintakehyksessä ne yhdistävät julkisen ja yksityisen toiminnan lähtökohtia onnistuneella tavalla. Tutkielman tulosten mukaan työosuuskuntien erityiselle suosimiselle terveystalouden markkinaehtoistamisessa ei kuitenkaan ole perusteita, eivätkä kilpailulliset markkinaehtoistamismekanismit sitä edes mahdollista.

Asiasanat	terveystaloukset, kilpailu, monopoli, tehokkuus, markkinaehtoistaminen, tilaaja-tuottajamalli, palveluseteli, työosuuskunta, asiakasosuuskunta, terveystalouksien osuuskunta
Muita tietoja	